

טיב הקהילה

בחקותי
כ"ד אייר תשפ"ד
המנים לפי אופק דושלים

זמני הדלקת הנרות ומצ"ש

7:04	הרה"ג
8:23	מוצ"ש"ק
8:58	ר"ת

סוף זמן קריאת שמע ותפילה

9:39	סו"ת א'	8:11	סו"ק ש"א
10:14	סו"ת ב'	9:03	סו"ק ש"ב

המנים לפי שגנו קי"ז

ליון מס':
730

יו"ל ע"י קהילת שבתי בבית ד'

בנשיאות מורנו ורבנו הרה"צ

רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

טיב הפרשה

בשום מלאכת שבזה מפסידים את כל המצוה, כשעוסק בהם בשעת המצוה בדברים אחרים.

ולכך עלינו לקבל על עצמנו להיזהר מאוד בכל המצוות, שלא לעשותן בדרך עראי ומקרה, ולא להתעסק בעת עשייתן בדברים אחרים ובפרט בשעת התפילה וקריאת התורה, שאז אסור אפילו

ללמוד (עיין שולחן ערוך אורח חיים סימן קמו סעיף ב). וכל שכן שלא לדבר בשעת התפילה או בשעת קריאת התורה או אמירת קדיש, שעל זה נפסק (שם סימן קכד סעיף ז) שאם שח - הוא חוטא, וגדול עונו מנשוא, ונוערים בו.

זכורנו, שהגה"צ רבי בנימין רבינוביץ זצ"ל, היה נוהר מאד בזוה, ובפרט ראו זאת בשעה שביקר ברכת אשר יצר, שלא עסק בשום דבר ואפילו לא בניגון ידיו, אלא התייצב באיזה פינה ובאימה ויראה ורגש קודש היה מברך הברכה

במתנות ובכונות הלב.

ומידי דברי מחובת העבודה מתוך 'כובד ראש', ראוי גם לעורר על מזימת היצר להשתמש בצידה השניה של המטבע, דהנה לפעמים בראותו בחור או אברך בן עליה שעבודתו לבוראו היא אכן מתוך 'כובד ראש', ויודע הוא שלא במהרה יתפתה זה לשמוע לו להתפלל בחיפז ובקריאות, הוא משנה עורו ומייצג את עצמו לציור טוב ומפתה להוסיף עוד באיכות הכוונה, באמרו כי נכון הדבר מאת האלקים, כי חפץ הוא בעיקר בכוונה, אמנם לשם כך הרי יצטרך להתפלל יותר במתנות, ובמתנות משמעו גם כן ב'יחידות', אבל לדידיה אין בכך פירכא, שהרי לשיטתו יעורר בכך יותר נחת רוח ליוצרו.

בכגון דא על האדם להבחין בין גוון לגוון, היינו בין היצר טוב האמיתי לבין היצר טוב המחוספס, על האדם לדעת שאין יותר נחת רוח להבורא מקיום השלחן ערוך, ומדינא לשלחן ערוך מוטל על האדם להתפלל בציבור, ורואים אנו גם כן בגמרא (ראש השנה יח.) שתפילה בציבור מתקבלת יותר מתפילת היחיד, אם כן גם אם בעיני בשר נדמה לנו שהתפילה במתנות יש לה יותר ערך, צריכים אנו לדעת שההיפך הוא הנכון.

אמנם אין ספק שתפילה במתנות ובכוונה תועלתה מרובה מאד, אולם לשם כך מוטל על החפץ בכך להקדים את בואו לבית הכנסת קודם הזמן שקבעו להתפלל בציבור ויתחיל את תפילתו מקודם, כך שבבואו הציבור לתפילה 'שמונה עשרה' יהיה גם הוא נמנה עמם, אך כל עוד שלא עשה ככה מוטל עליו להתפלל עם הציבור, גם אם במידת מה תהיה זאת על חשבון הכוונה.

כעין זה הוא בכל פעולה שהאדם מתכוון לעשות למען ה', מוטל עליו להתבונן מתחילה אם אין מזימת היצר מתערב ברצונו, אם האופן שבו חפץ הוא לעשותה לא יביאו להפסיד מצוות חיוביות, ואם לא יגרמו רצונותיו ופעולותיו צער או נזק לזולתו, ואם אחר התבוננותו יזכה שרצונותיו הטובים עלולים להביא תוצאות בלתי רצויים יידע שעליו לבטל רצונו יצרו מפני רצונו יוצרו, ויהיה זה שבחו.

ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם: טו, כא ופירש"י: ואם תלכו עמי קרי - רבותנו אמרו עראי, במקרה, שאינו אלא לפרקים כן תלכו עראי במצוות.

לקיים המצוות ברתיקונן

הנה לדברי רש"י כיוון הכתוב להודיענו, שאף ה' יחרה על אלו שמקיימים את המצוות רק בדילוגן, ואינם מקיימים את חובתם כי אם לפרקים, כי על אף שראוי הוא לקבל שכר על מצוותיו, מכל מקום ראוי הוא גם להיענש על הפעמים שהוא מזלזל בהם ואינו מקיימם.

אולם יש גם מקום לפרש, שלא על עצם הדילוג יוצא הקצף, ועל אף שגם על כך עתיד האדם להיענש, אין הפורעניות האמורה כאן כי אם על העדר הערכה להבורא ולעבודתו, היא זו הגורם

את הדילוגן, והיא זו הגורם שגם בגישתו אל המצוות כשאכן כן מתפנה להם יקיים את המצוות בדרך מקרא ועראי, בלא דחילו ורחימו.

והדברים מדויקים בלשון הכתוב, שכן לא אמר, 'אם תלכו עמי בדילוג', שאז היה המובן שהקצף הוא על עצם הדילוג. אלא 'אם תלכו עמי קרי', היינו שיעקר החרון האמור כאן הוא על העדר הערך להמצוות ולהקצף, אשר כתוצאה מכך מקיים המצוות בדרך מקרה וארעי.

זאת אומרת שיכול אדם ללמוד וללמד, להתפלל ולעשות מצוות, ובכל זאת הוא מביא על עצמו רח"ל קללה ולא ברכה. וכל כך למה? מפני שהלימוד והמצוות היו באופן המבטא העדר הערכה להם. זוהי תשובה לאלו אשר מן השמים מסבבים להם צער ועגמת נפש, ותמהים הם בינם לבין עצמם על מה חרי האף הגדול הזה? הרי הם זחרים בקלה כבחמורה? אולם עליהם לדעת שגם אם מקיימים כל המצוות, אם היא באופן הניכר שאין להם קיימן ערך אמיתי למצוותיו, היינו שמקיימן רק מפני ההכרח כמי שמשלם חוב, זוהי כבר סיבה לעורר עליהם אף וחימה רח"ל.

וכדוגמא לענין זה, הבה נביא מה שנפסק הלכה בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קצא סעיף ג) שאסור לעשות מלאכה בעודו מברך. והטעם לכך מובא במשנה ברורה (שם סעיף קטן ה) וז"ל: 'פני שנראה כמברך בדרך עראי ומקרה. ומוסיף שלכן אפילו השמיש קל אסור לעשות ואין צריך לומר שלא יעסוק בדבר שצריך לשום לבו אליו. ומביא שם בשם הגה"ג, שיש לזהר שלא לעיין אפילו בדברי תורה בשעה שמברך ברכת המזון, כי זה מורה על היות הברכה המזון אצלו רק על צד המקרה וההזדמן. והוסיף עוד: 'ולאו דוקא בברכת המזון, הוא הדין כשעוסק בתפלה או באיזה ברכה אחרת, וזה נכלל במאמר תורתנו: 'ואם תלכו עמי קרי' - דהיינו שלא יהיו המצוות אצלו על צד המקרה וההזדמנות בעלמא. ואם חשבנו לדוג, שאולי כל זה רק במצוות דאורייתא, הנה חזר למשנה ברורה וציון בשער הציון (סימן קצג אות מא) שאפילו אותן המצוות שהן רק מדרבנן, אסור לעסוק בהן בשעת המעשה

טיב המערכת

איש באחיו

קבוצת מטיילים גייס יצאו לטיול ביערות הלונגל, ולדוע המל הם איבדו את דרכם בלב הלונגל, מיד כשהבינו כי איבדו את דרכם הם סיכמו ביניהם שישארו כולם יחד עד שימצאו את הדרך לצאת מסבך הלונגל האין סופי הזה, והם אמנם המשיכו בדרכם לאט לאט למדו כיצד להתמודד במקום הם למדו להכיר את סוגי הצמחים ואיזה מהם ראויים למאכל אדם, וגם למדו להכיר את טבע החיות וכיצד להיזהר מהם ולהתמודד מולם.

היה אחד מהמטיילים שנפשו חשקה במאכל מבושל, מכיון שזה כבר זמן ארוך מאז שייצאו לטיול וסאז לא בא לפיו שום אוכל מבושל, ולכן החליט לצוד לעצמו איזו חיה ולצלול ולאכול אותה, וכך אכן עשה, הוא צד איזו חיה והחל בהכנת לקראת הצליה, אבל כשראו חברי הקבוצה את מעשיו, הזחיזו אותו שהריח של הבשר הצלוי עלול להביא עליהם חיות מסוכנות המסוגלות לטרוף את כולם, אך הוא בשל, אני רעב ומבשל לעצמי, ומי שאינו רוצה אינו חייב להשתתף עמי, כשראו שאין להם ברירה, עמדו והפריעו לו כדי שלא יצליח להעלות אש ולעשות כרצונו.

בפרשתנו מופיעות הקללות שרשב"י גילה שהם כולם ברכות, אבל היות וכל התוכחה כתובה בלשון הזו, היא נלמדת ככתבה וכלשונה, וכך אומרת התורה זכשלו איש באחיו, ופשוטו של מקרא מסביר רש"י כשיצדו לנפש, יכשלו זה בזה, כי יבהלו לרוץ, אבל רש"י מביא מדרש המסביר את הפסוק באופן אחר: זכשלו איש באחיו - זה נכשל בעונו של זה, שכל ישראל ערביין זה לזה. המשפט 'כל ישראל ערביין זה לזה', הוא דו צדדי, זה אומר שבראש ובראשונה אנחנו לא יכולים להתעלם ממעשיו של אף אחד מישראל, כי זה משפיע על כולנו, זה גם אומר שאף אחד לא יכול לומר אני עושה לעצמי ואין זה מענייני של אף אחד, כי זה כן ענייני של כל אחד, והרי כך אומר המדרש 'זה נכשל בעונו של זה', אז ניקח אחריות על מעשיו ותתפלל על אחינו שיקחו גם הם אחריות ולא יכשילונו במעשיהם.

(גרף טיב התורה-בחקותי)

ניתן לשמוע את שיחותיו של מורנו ורבנו שליט"א • במספר מיוחד וישיב
באידיש: 073-2951321 • בלשון הקודש: 073-2951320

עדכוני שיחות: 0534-100024

אמירת פרקי אבות בשבת

א. במנחה של שבת מתחילין לומר פרקים ממסכת אבות וכל מקום לפי מנהגו (ור"א סי' ר"ב ס"ב).
 ב. ונראה הטעם משום שבמסכת הזאת יש חמשה פרקים ועם ההוספתא שהוא שנו חכמים שהוא דומה להם הם ששה שכולם מדברים בדברי תוכחה ומוסר לקבל עלינו עול תורה ומצוות וגם הפרק הראשון הוא מדבר בשלשלת קבלת התורה מדור לדור משה רבינו ע"ה עד סוף כל התנאים לכן אומרים אותם באלו הששה שבתות שהם מזמן גאולת מצרים עד יום מתן תורה (לבוש סימן תצ"ג ס"ז).

ג. יש מקומות שאין אומרים אותם אלא פעם אחת עד שבעות ויש מקומות שחוזרים ומתחילין לאומרים אחר שבעות ואומרים אותם כל ימי הקיץ, שכיזן שהפסיקו לומר ברכי נפשי אין חוזרין לומר אותו עד זמנו שהוא שבת בראשית (לבוש סימן תצ"ג ס"ז).

ד. הנהיגו הראשונים לשנות במסכת אבות מפני שלומדין ממנה יראת שמים ודרך ארץ (סחור ויט"ר סי' קטג).

ה. יש אומרים הטעם ללמוד מסכת אבות אחר פסל לפי שהוא קודם מתן תורה, ורוב עניני המסכתא הם הזירוח על עסק התורה ומעשה המצוות (אבודרהם סדר ימי העוסר ושבועות).

ו. עוד טעם בעצרת גרין קודם לתורה, והולכט תורה גרין קודם לדעת את שאל דרך לימודה ואין יתנהג בה אחר לימודה לכן תיקנו ללמוד מסכת אבות קודם עצרת כדי שיהיה כל אחד מישראל מוכן לקבל את התורה בלב שלם ולהתנהג בה כדת וכשורה (בני ששיב, מאמר חודש אדר, מאמר א את ה').

ז. ועוד טעם לפי שעמי הארץ נאספים לקרוא בתורה במנחה, ומשמיעים להם מידות תרומיות השנויות במסכת זו, והמקיים מילי דאבות נקרא חסיד (מתחילין סימן תכ"ז).
 ח. ויש אומרים שהוא מפני כבודו של משה רבינו ע"ה לקיים נשיא שמת כל המדרשות בטליו, ולכן נהגו לומר פרקי אבות משה קיבל תורה מסני', לומר הרי אנו מספרין בכבודו ושבתו ובכך תהיה לו מנחה טובה (מקור קדום בסודו רב עיסרס נאון בשם רב שר שלום נאון אדמת מחסיה וכלי בשם בספר הישר לרבינו-הם סי' סה אות ו' וכלי בשבילי הלקט סי' קכז).

ט. ויש אומרים שהטעם הוא לפי שבימי הקיץ הוא זמן תענוגות בני אדם לזאת תיקנו דברי מוסר ויראת ה' להשיב לב האדם לעבודת הבורא יתברך (ואורות חיים (ספניקא) אות ה' ע"י מדרש שמואל על אבות בהקדמות).

י. ור"א הטעם באותם הימים שבין פסח לשבעות מתחיל האדם לאכול ולשתות ולעסוק ברפואות כדי שיהיה בריא כל השנה ורומזים

לו, כשם שאדם חש לתקן את גופו ובריאותו, כך יחוש לתקן את נפשו על ידי מצוות ומעשים טובים שהם התרופה האמיתית לנפש, שעל ידם יזכה לחיי העולם הבא (מנעם לזנו ויקרא עמוד רע).

יא. עוד טעם כדי למשוך את לבו של אדם לתשובה בימים אלו ולטהרו מטומאת העבירות כפי עשייתו וישראל בצאתם ממצרים בתקופה זו (ספסא עד עשרת) מטומאת עבודה זרה (ויקרא מעם לזנו עם).

יב. הטעם שנהגים להתחיל בשבת בראשית לומר מזמור 'ברכי נפשי', מפני שכל אותו המזמור מדבר מענין מעשה בראשית וקורין אותו משם ואילך בכל השבתות במנחה כדי לזכור ענין מעשה בראשית כשקורב לצאת השבת שהוא זכר למעשה בראשית. ומה שקורין ט"ו שיר המעלות הוא על פי מה שאמרו חז"ל שכשכרה דוד השיתין וקפא תרומא ובעי למשטפי עלמא לחזור אותו לתוהו ובוהו, ועל ידי ט"ו שיר המעלות חזר התהום לאחוריו ונעשה קיום למעשה בראשית לכן אומרים אותו גם כן עם מזמור 'ברכי נפשי' (לבוש סי' תרס"ג ס"ז).

יג. לפני אמירת כל פרק מפרקי אבות אומרים את המשנה 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא וכו', והטעם כדי להפיס את דעתם של עמי הארץ (כל-בו סוסי' מ סנה סנה סימן תפ"ז).

יד. ועוד טעם כי אם ידעה האדם להנהיג את חברו בדרך אחרת אם לא יודיעוהו תחילה תכלית הדרך היא לא ילך בה בשמחה ובטוב לבב אלא בדאגה ובעצבון, בחיזונו בלתי מצויר תכלית פעולתו. וצריך עוד לידע בתחילת הפעולה השלימה קלות השגתה, כי כפי קלות השגת התכלית תגדל שמחת הפועל אותה, וכפי גודל השמחה תהיה היריות והתעוה אליה. על כן ראו מתקני קריאת המסכת הזאת להקדים התכלית וקלות השגתה בעשיית הפעולות השלמות וקיום המוסרים המסודרים בכל פרק ופרק מהפרקים הנזכרים והיא השגת החיים הנצחיים והם חיי עולם הבא. ואמר, שכל איש אשר בשם ישראל יכונה לא יתימנע ממנו השגת העולם הבא (מטה סנה סימן תפ"ז).

טו. אחר אמירת כל פרק מפרקי אבות אומרים משנת רבי חנניא בן עקשיא (שיר הרשב"י).

טז. ור"א הטעם כדי שהקדיש שאומרים אחריו יאמר על אגדה ולא על משנה לפי שאין אומרים קדיש על משנה אלא על אגדה, דאמר מר (סוטה פג, א) ואלא עלמא אמאי קא מקיים? אקדושיא דסידרא ואיהא שמייה רבה דאגדתא (תפכ"ד לה"א).

על איזה מצוות זוכים לקבל שכר אפילו בהאי עלמא

המדרש, על דרך אומרו (תהלים נה, טו) בבית אלהים 'נהלך' ברוגש.

ואפשר לומר שעל זה גם כן מקבלים שכר בהאי עלמא על ההליכה לבית המדרש ללמוד תורה, כי אין זה נכלל בשכר מצוה על עצם הלימוד, כי מקבלים שכר מיוחד על ההליכה לבית המדרש. כדאיתא במשנה (אבות פ"ה מ"ד) ארבע מידות בהולכי לבית המדרש, הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו, ורואים מזה מפורש שיש שכר מיוחד על ההליכה לבית המדרש, ולכן אפילו אם הוא רק הולך לבית המדרש ואינו עושה שם כלום מ"מ כבר מקבל השכר המיוחד שיש על עצם ההליכה לבית המדרש.

כי טוב סחרה מכל סחורה

וכן כתב החתם סופר, (תורת משה בחוקותי) דעל גוף המצוה אין מקבלים שכר בהאי עלמא רק על הטיהרה וההליכה לדבר מצוה. והוא מה שנאמר על התורה (משלי ג, יד) 'כי טוב סחרה מסחר כסף', כי אם אחד הלך לשוק ולא עסק שם בשום משא ומתן אינו מרויח כלום, משא"כ ההולך לבית המדרש אעפ"י שאינו עושה, וזכה לשכר הליכה בידו.

ועפ"י מבאר החתם סופר דברי המדרש (ויק"ר לה, א) אם בחוקותי תלכו, הדא הוא דכתיב (תהלים קיט, נט) חשבתי דרכי ואשיבה רגלי על עדותיך. אמר דוד, רבש"ע בכל יום ויום הייתי מחשב ואומר, למקום פלוני ולבית דירה פלונית אני הולך, והיו רגלי מביאות אותי לבתי כנסיות ולבתי מדרשות הדא הוא דכתיב ואשיבה רגלי אל עדותיך. והיינו שדבר זה עורר אותו ללכת דוקא לבית המדרש, כי אם ילך למקום פלוני לסחור במסחר, לא יקבל שכר על עצם ההליכה, משא"כ כשהולך לבית המדרש כבר מקבל שכר על עצם ההליכה, ולכן ואשיבה רגלי אל עדותיך.

ואפשר להעמיס כל זה בדברי רש"י, אם בחוקותי - שתהיו עמלים בתורה - תלכו, היינו שתלכו לבית המדרש בשביל לעמול שם בתורה, ובשכר זה תזכו לכל הברכות בעולם הזה, על ההליכה לבית המדרש, ועל עצם הלימוד והעמל בתורה, תזכו לשכר בעולם הבא.

פירוש מחדש שעל עצם לימוד התורה מקבלים שכר בהאי עלמא

ומכ"כ מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א שמעתי פירוש מחדש, שמקבלים שכר בהאי עלמא על עצם לימוד התורה. כי הטעם שאין מקבלים שכר מצוה על שאר המצוות הוא מפני שעדיין אינו בטוח שהוא ראוי לשכר עליהם, כי אולי בסוף יקלקל ויעשה עבירות, והכלל הוא (סוטה כא.) עבירה מכבה מצות, ופירש"י, עבירה מכבה - שכר מצוה. ולכן לא שייך לקבל השכר רק בעולם הבא כשמתברר שמגיע לו שכר על המצוות, כי לא קלקל את שכרו על ידי עשיית עבירות לאחר מכן.

מה שאין כן לימוד התורה, שהכלל הוא (שם) אין עבירה מכבה תורה, שנאמר (שיר השירים ז, ת) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ופירש"י, אין עבירה מכבה - שכר מי שעסק בתורה קודם לכן, לכן על לימוד התורה ראו האדם לקבל שכר מיד בעולם הזה, כי אין צד לחשוש שלא יהיה ראוי בסוף להשכר. והוא מה שדייק רש"י וכתב, שתהיו עמלים 'בתורה', כי דוקא על עמל התורה זוכים לשכר בהאי עלמא.

יעזר הש"ת שנוכה לעמול בתורה ולקיים המצוות, ועי"ז נזכה לכל הברכות האמורות בתורה בגשמיות וברוחניות, בעולם הזה ובעולם הבא, ויהי רצון שנוכה בקרוב ממש לביאת המשיח ותחיית המתים, ואז נזכה להשכר של העולם הבא, במהרה בימינו, אמן.

בריש פרשתן כתיב (כו, ג-ד) אם בחוקותי תלכו ואת מצוות תשמרו ועשייתם אותם. ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו וגו'.

וידוע הקושיא איך יתכן שהתורה מבטיחה ברכות ושכר על קיום התורה והמצוות, הרי איתא בחז"ל (קידושין ל"ט): שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. וכיוצא בזה קשה על מה שנאמר בפרשה שניה של קריאת שמע (דברים יא, ג-ד) והיה אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם, ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש וגו'. וקשה איך יתכן שזוכים למטר בזכות השמיעה למצוות התורה, הרי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא.

על המצוות הגלויות מקבלים מיד שכר גלוי בהאי עלמא

ויש על זה כמה וכמה תירוצים. החובות הלבבות (שער הביטחון פרק ז) מדרין על פי מה שנאמר (דברים כט, כח) הנסתרות לה' אלהינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם, ורואים מזה שיש שתי חלקי עבודת ה', יש מצוות שהאדם עושה והדבר נראה ונגלה לעיני כל הבריות, ועל זה משלם הש"ת שכר גם כן בעולם הזה, כדי שיראו כולם שהוא מקבל שכר על המצוות שעשה. והוא כל הברכות המפורשות בפרשתן, ונתתי גשמיכם בעיתם וגו', כל זה הוא שכר הנגלה לעין כל, שמקבלים בהאי עלמא על המצוות הנראות והגלויות.

אך העבודות שהאדם עובד את ה' והם נשארים צפונות בלב, על זה כתיב הנסתרות לה' אלהינו, שרק הש"ת יודע מזה ולא הבריות, ולכן אין צורך שיקבל שכר על זה באופן שיראו כולם את שכרו, ועל זה אמרו שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, שהש"ת משלם לו שכר שאינו נראה לעיני העולם, בעולם הזה ובעולם הבא.

על המצוות שבין אדם לחבירו מקבלים שכר גם בהאי עלמא

והרמב"ם בפירוש המשניות (פאה פ"א מ"א) מדרין באופן אחר, דהנה כל המצוות נחלקות לשנים יש מצוות המיוחדות לאדם בעצמו בינו ובין ה', כמו הציצית והתפילין והשבת ועבודה זרה וכדו', ויש מצוות שבין אדם לחבירו, כמו האזהרה על הגניבה והאונא, והשנאה, והגטירה, והציצית לאהוב זה את זה, ושלא נרמה זה את זה, ולכבד ההורים והחכמים וכדו'.

והכלל כך הוא על המצוות שבין אדם למקום מקבלים שכר רק לעולם הבא. אך על המצוות שבין אדם לחבירו מקבלים שכר גם בעולם הבא על עצם קיום המצוה, וגם בעולם הזה על התנהגותו הטובה עם בני אדם.

שתהיו עמלים בתורה

אמנם רש"י בפרשתן פירש, אם בחוקותי תלכו - יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו, הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחוקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה. ונמצא שכל הברכות הכתובות בפרשתן, הוא שכר על זה שעמלים בתורה.

וקשה הרי העמלות בתורה הוא מצוה גלויה ונראה לעיני כל, והוא מצוה שבין אדם למקום, ונמצא שבין לפי המהלך של החובות הלבבות, ובין לפי מהלך הרמב"ם, לא היו צריכים לקבל על זה שכר גלוי בעולם הזה, והדרא קושיא לדוכתא, למה מפורש בתורה ברכות גשמיות להעמלים בתורה, הרי על מצוה כזאת אין שכר בהאי עלמא.

על ההליכה לבית המדרש מקבלים שכר בהאי עלמא

ואפשר לבאר על פי מה שכתב האור החיים הק' בפירוש הל"א דאם בחוקותי תלכו קאי על ההליכה לבית

הדקדוק מבוואר, באם כוונת הכתוב כאן לעמל התורה, מדוע נאמר בלשון 'בחוקותי תלכו', מה ענין הליכה בחוקותיו לגבי 'עמלים בתורה', וכבר נשברו קולמוסים רבים ביישוב קושיא זו.

ואפשר בדרך הרמז, שבא הכתוב ללמדנו כאן סדר 'עמלים בתורה', כאשר טבעה של תורה להעלות את האדם מדרגה אחר מדרגה. העמל בתורה ומתייעץ על הבנתה תמיד אינו נשאר באותה דרגה, כי תורתו תלמדנו להוסיף ולהשיג בה יותר ויותר, להעמיק חקר ולגלות עמוקות. ומכוח התורה משתנה מהות האדם ומתגדלת דעתו והשגתו, והרי הוא הולך ומתעלה בה דרגה אחר דרגה.

וזה שנינו כאן, שבדוקא נקטה תורה כלפי 'עמלים בתורה' בלשון 'תלכו', שהוא לשון הליכה והתעלות. ללמדך שלא די בעצם לימוד התורה, אלא יש להתאמץ ללכת בה תמיד לעלות ולהתעלות בה. והיינו לשון 'הליכה' שמשמעותו היא שלא להישאר 'עומד' על מקומו ובדרגתו, אלא נדרש האדם לילך ולהתעלות בתורה מעלה מעלה. - על כך פירש רש"י ז"ל, כיצד ניתן 'להתהלך' בחוקותי ולהתעלות בהם - 'שתהיו עמלים בתורה', רק בעמלה של תורה הולך אדם ומתעצם להתעלות יותר ויותר.

וכשם שמוכן שאינו דומה שכלו והבנתו בתורה של ילד בן חמש שנים לילד בן עשר שנים ושל בחור צעיר בישיבה לאברך מופלג בתורה. - כך צריך תמיד בכל עת להתעלות באיכות 'עמלים בתורה'. ולא די לו לבחור גדול שילמד כילד בן עשר שנים למישר ולקרוא בגמרא רש"י בלבד... ולא די לו לאברך בן שלושים שנה שילמד כבחור צעיר בבקיות בעלמא... אלא 'שתהיו עמלים בתורה', להיות מוסיף והולך באיכות מדרגת לימוד התורה הקדושה בהתעלות תמיד.

שוב הראוינו באור החיים הק' כאן (פירוש כג) 'זה"ק': 'עוד ירצה על דרך אומרנו בספר הזוהר (ח"ג צא) בפירוש פסוק (ויקרא כב כז) 'שור או כשב וגו'', כי מין בהמי אינו משתנה מגדד שבו נולד, מה שאין כן בני אדם ישתנו לצד מעשיהם והולכים מגדד לגדד עליון. כאומרנו (זוה"ק ח"ב צד): זכה יתיר יתיר ליה וכו', זכה יתיר וכו' הולך וגדל. ואין אני יודע מי הוא הסובב מהלכים אלו, ובא הכתוב כאן וגילה ואמר 'אם בחוקותי, באמצעות עסק התורה תהיה ההשגה הלז הולך ואור מדרגה שפלה למדרגה עליונה, ומן העליונה לשלמעלה ממנה' עכ"ל.

[על פי 'טיב התורה' פרשא דידן]

סיפר לי מע"כ מוה"ר שלמה לינדו שליט"א על תלמיד אחד שהתקרב אליו מאוד, והיה מסייע לו הרבה לגדול ולהתעלות בתורה, עד שברבות הימים נעשה תלמיד חכם מופלג ומרביץ תורה חשוב.

תחילת התגדלותו בתורה של תלמיד זה היתה מתוך 'עוונת' אחת קטנה...

היה זה בשנות ילדותו בימי לימודיו בחייד, כאשר יום אחד בסיום יום הלימודים כשחזר הילד הביתה נגש לאימו החשובה והמסורה תל"ט"א וביקש ממנה להכין לו 'עונת' לכבוד תגינת 'סיום מסכתא' שאמורה להיערך למחרת בכיתה כנהוג.

האם נענתה בשמחה וברצון, והבטיחה לילד הקטן שלמחרת כשישיכים קום לצאת לחיידר תהיה העונה מוכנה עבורו אחר כבוד על השולחן, ושיקח אותה עימו בדרכו לתלמוד תורה.

הכנת 'עונת' סיום פשוטה שכזו והיתה משימה קלה ביותר האם שכן כל עבודתה ופרנסתה היתה בלמלאכת האפייה, היא היתה 'שפית' מומחית באפיית עוגות ועוגיות מיוחדות יוקרות. כמה קונדיטוריות חשובות היו מומינים אצלה עוגות יוקרה על פי בקשת הלקוחות, והיא היתה מוציאה מתחת ידה גלוסקאות יפהפיות ונהדרות.

באותו יום בו ביקש הילד מאימו להכין לו 'עונת' סיום, קיבלה האם במקביל גם 'הזמנה' מיוחדת לעונת יוקרה הדורה ומסובדת מאוד עבור 'חתן' - כלה ליום נישואיהם. וביחד עם עבודתה הארוכה והמומחית על אותה הזמנת יוקרה, לא שכחה גם להכין לילד 'עונת' רגילה לכבוד מסיבת הסיום שבחיידר.

הילד היה רגיל להשיכים מדי בוקר בשעה מוקדמת מאוד, ולצאת לתפילת שחרית בחיידר בהשכמה, כשאימו שהיתה הולכת לישון בשעה מאוחרת מאוד מחמת עבודותיה באפיית העוגות היתה עדיין ישנה. - לפיכך בטרם עלתה האם המסורה על יצועה, בשעות הקטנות של הלילה, הכינה לילדה האהוב את 'עונת' הסיום' ארוחה ומוכנה על השולחן, כפי שהבטיחה לו, כך שחלל עמד מוכן למישרים.

בבוקר מוקדם השכים הילד כדרכו, והחל להתארגן לקראת יציאתו ליום לימודים נוסף, הוא זכר היטב את העונת' שעליו לקחת למסיבת הסיום. כשיגשגש אל השולחן שבסלון ראה לפניו שתי עוגות עומדות מוכנות וארוחות למשלו, האחת עונת ענק מושקעת ומטופחת, מצופה בשכבת קרם משובח עם קישוטים שונים... והשניה עונה פשוטה 'טורט' רגיל

הנאפה לעתים קרובות לאכילת יום יום. לתומו הבין הילד שזאת הגדולה והיקרה היא זו שנועדה עבורו בשביל מסיבת הסיום המיוחדת שבחיידר... העונה השניה והפשוטה נראתה לו שהיא נועדה לאכילה לבני הבית, כאשר רגילים הם רבות בעונת מסוג זה... - על ההזמנה המיוחדת שקיבלה אימו אמש מן הקונדיטוריה הסמוכה הוא כמובן לא ידע כלל, ולא עלתה על דעתו שזו היא 'עונת' עסקים היוצאת למשלוח מיוחד עבור שמחת חתן וכלה...

שתהיו עמלים בתורה!

אם בחוקותי תלכו, ואת מצותי תשמרו, ויעשיכם אתם (כו, ג).

פרש רש"י: 'אם בחוקותי תלכו - יכלו זה קיום המצוות, כשהוא אומר 'את מצותי תשמרו' הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים 'אם בחוקותי תלכו', שתהיו עמלים בתורה' ע"כ.

כשהוא משיאד על השולחן את העונה הרגילה והפשוטה...

כשקמה האם ממיטתה לאחר כמה שעות והבחינה בטעות החמורה, ספקה את כפיה בצערה, מה יהיה כאן? מה עוול כאן הילד? הרי זו היא 'עונת' הזמנה מיוחדת שעמלה וטרחה עליה כמה שעות ובעוד זמן מה יבוא השליח הנמרץ מן הקונדיטוריה לקחת את העונה, ומה היא תיתן לו? בתחילה חשבה האם לחפוס מיד מוגית [טעסקי] ולגשת אל החיידר ולהחליף את העוגות, לאחר שתתנצל ותסביר על הטעות שטעה הילד שלא באשמתו. - אך לאחר התבוננת מעמיקה חשבה שבוודאי ייעלב הילד מכן, ואף חבריו לכיתה יתאכזבו לאחד שכבר בטח ראויו עונה 'מרשימה' מתכה להם...

לפיכך התאזרה האם החשובה בעוז ובגבורה, הפשיה שוב את שרווליה, וניגשה במרץ רב להתחיל בוריוזת את כל עבודת המלאכה מחדש... 'חגרה בעוז מתניה ותאמץ וזעוניה', הכלים נשטפו במהרה, המצרכים הרבים יצאו שוב מן הארונות, תנור האפייה הגדול נלקח שוב, ועד מרהה התמלא המטבח בביחווחות של שמחת 'חתן' וכלה, המתובלים בדמעות רותחות של אם בישראל המתפללת להצלחת מסיבת הסיום של הבן יקיר שלה, שיעלה ויעליח בתורתו מעלה מעלה.

היא התקשרה אל משרדי הקונדיטוריה וביקשה לאחר מעט את הגעתו של השליח מסיבה בלתי צפויה, ואכן לאחר שעות עבודה נוספות, קמה וגם ניצבה אותה גלוסקא יפהפיה לסמחתם השלמה של החתן כלה והמחתנים המאושרים כשאימו יודע כמה עבודה כפולה וטרחה מכופלת הושקעה כאן...

בהמשך היום כשנרגעה מעט האם מן הרגלם הקשה החליטה להתגבר ולהתחזק יותר ולא לומר לילד דבר וחצי דבר אודות הטעות החמורה שטעה בהחלפת העוגות.

לפנות ערב חזר הילד הביתה כשעיניו ברוקת ונוצצות מרוב אושר ושמחה, הוא סיפר לאימו בהתרגשות על ההתפעלות הגדולה שהייתה בכיתה על עונה רבתי שכזו... כולם החמיאו לו מאוד על העבודה היפה, המלמדים סבל הכיתות נכנסו בזה אחר זה לכיתתם כדי לחזות בעצמם בעונת הסיום' המפוארת, כשהמזכיר אינו מוותר 'לצלם' כמה תמונות יפות מן העונה, שכמובן לא נשאר ממנה פירו... ועל אף היותה עונה גדולה וענקית שהספיקה בהרחבה לכל ילדי הכיתה, לא ויתרו המלמדים על 'נתח' חשוב ומכובד גם בשביל החזר למלמדים...

האימה האהובה שמחה מאוד בשמחת בנה היקר, ויותר מכך הודתה לה על הכוחות שהעניק לה להתגבר בעוז על כל הטעות הקשה שחולל הילד ללא ידיעתו...

עברו ימים חלפו שנים הילד גדל והלך בעסק תורתו, הוא עשה חיל בלימודיו, עד שנעשה לאחד מן המצוינים ביותר בכיתתו, ובעקבות כך גם בישיבה קטנה ולאחריה גם בישיבה גדולה, שמו הטוב הלך לפניו כאחד מן העילויים המשובחים של עולם הישיבות, ובבוא היום בא בבית האירוסין עם כלתו החשובה תח', מבית שכולו תורה ויראת שמים, בית שמגדלים בו תורה בנין וחתנין רבנן, שידוך נאה ומושלם מכל הצדדים.

ביום החופש, בטרם יצא החתן מביתו לצעוד בדרכו אל חופתו, ביקש להסתגר עם אימו האהובה והמסורה, שם בתוכו החזר נשפכו דמעות כנהרות... האם בירכה את בנה בהתרגשות עצומה שיעלה ויעליח מעלה מעלה, והבן החתן לא פסק מלהודות לה לאימו על כל השנים המסורות ואף ביקש את סליחתה כנהוג.

ולבסוף ביקש החתן הנעלה להוסיף דבר אחד, מאמא טייערע! פנה אל אימו סקרר לב, ברצוני לומר לך תודה אחת נוספת אינני יודע אם את זוכרת... לפני שנים בהיותי עדיין ילד קטן התקיימה יום אחד 'מסיבת סיום' בחיידר, ואת הכנת לי לאותה מסיבה עונת פאר ענקית, שפיארה וכיבדה מאוד את כל המסיבה.

דעי לך, אמי היקרה, שאותה עונה חוללה בליבי מרפכה גדולה... היא נתנה לה 'דחיפה' עצומה להתעצם ולהתגבר בתורה כאשר נוכחתי כמה חשובה לאימא שלי התורה שאני לומד... ואף בשנים מאוחרות יותר, בזמני נסיון קשים ומשונים תמיד כשנזכרתי מאותה 'עונת' המלאה מסירות ואהבה אין קץ, התגברתי מכוחה בירת שאת ועזו לגדול בתורה, כשהעונה טופחת תמיד על פני לאמר גדל בני גדל!

הפוך בעבודת האב

טיב ההשגחה

סיפורי השגחה פרטית שנשלחו לבערכת ע"י הקוראים

לא אצלם יצא

"מי זה ר' שעייה שכולם מדברים עליו?!" שאלה אותי הודדה האלמנה. "למה את מתעניינת?!" שאלתי, והיא השיבה שמאז שבעלה נפטר היא במצב בריאותי וכלכלי קשה והיא זקוקה לישועה גדולה, והוסיפה לספר ששמעה לאחרונה הרבה סיפורי ישועות בזכות הצדיק הזה והיא רוצה גם ישועה.

אמרתי לה שתדליק נר לזכות הצדיק ושתתפלל לה לישועה קרובה בזכות הצדיק, היא אכן עשתה זאת ואף הוסיפה מעט לצדקה. לאחר תקופה לא ארוכה היא צלצלה אלי שוב ובפיה בשורה מרגשת. היא התקשרה לסוכנות ביטוח לברר משהו בענייני ביטוח ובינתיים אמרו לה שכדאי לה לבדוק זכאות לביטוח סיעודי. כעבור כשבוע קבלה הודעה שיחת טלפון מרופא שעושה ביקורי בית, והוא מעוניין לעשות ביקור בית מטעם הביטוח כדי להתרשם אם היא זכאית לדמי הביטוח, ואם כן להעריך כמה מגיע לה.

הרופא הגיע בדק וקבע שלמרות שעדיין לא מגיע לה מלוא הסכום, הוא רואה שבקרוב המצב יתדרדר, ולכן הוא רשם לה המלצה לזכאות מלוא הסכום בקצבה חודשית. היה הדבר לפלא גדול, שהרי ידוע שהרופאים הבאים מטעם הביטוח בדרך כלל מנסים להגיד שלא מגיע, ולהפחית מהסכום ככל הניתן, והנה כאן הוא החליט לאשר את מלוא הסכום. מדובר בסכום מכובד שסידר את הודדה כלכלית באורח פלא.

אבל כאשר הודדה התקשרה לספר לי, הסבתי את תשומת ליבה לדבר הרבה יותר פלאי, שהיום שהרופא הגיע לביקור בית ואישר את הקצבה היה בדיוק יום היאר צייט של הצדיק רבי ישעיה בן ר' משה מקערסטיר!!!

בעל המעשה: ט.ר.

סידור פירות

הגיע משלוח של פירות וירקות וכל צרכי הבית, השליח הנחמד העויל בטובו להכניס את הכל למטבח וחסם את כל המעברים במטבח וכשגילינו זאת הוא כבר לא היה. אשתי לא יכלה לתפקד במטבח ככה, ושינינו לא יכלנו להרים ולסדר ארגזים כבדים בגלל ששינינו עברנו כבר את גיל 70 ואין כוחינו במונתנינו.

לפתע מופיע על מפתן הבית בחזר שמגיע מפעם לפעם להתייעץ איתי. כל כך שמחנו בהגעתו והוא עזר לנו בשמחה לסדר את הסחורות בקלילות ובחן ובתוך הארונות לשמחתינו. בעל המעשה: ג.ל.

הפענוץ לזכות את הרבים בסיפור של השגחה פרטית מוזמן לשלוח אל ר' שפחה סטואלס חפצק: 0526517922 או ל: o.y.wines@gmail.com

שקבל מן הגאון מרוג'צ'וב שאינו מצליח בשום אופן לפענח, וביקש לקבוע עימו 'חברותא' ללמוד יחדיו את 'אגרת הקודש', אולי בדיבור חברים יעלה בידם לפענח את כוננת הגאון. החברותא נענה בשמחה, הוא ביקש אפוא מהתלמיד להביא עימו גם את העתק מכתב שאלתו, הלא היא השאלה ששלח אל הגאון, שעליה עונה הגאון את תשובתו. - וכך התיישבו להם השנים בחיבור אהבים בלב ונפש להיות 'עמלים בתורה', ולהתעמק בעומקה של הלכה בפלפול התלמידים בעוז ותעצומות.

הם החלו מתחילת לימוד הסוגיא מתחילתה, בגמרא ברש"י ובתוספות ולאחר לימוד כל הראשונים על אתר, עברו לחדד בבירור את קושייתו של השואל במכתבו, קראו את כל מכתב השאלה היטב מתחילתו ועד סופו, ולאחר מכן נישאו בדחילו ורחימו ללימוד תשובתו של הגאון.

בסייעתא דשמיא מן השמים הצליחו החברותא להבין ולפענח שורה אחר שורה, עיניו אחד אחר העיניו השני, כשהם עומדים נפעמים לנוכח נאותו העצומה של הגאון אשר לפניו נגלו כל תעלומות החכמה, ושמחת התורה היתה עצומה ונפלאה כשהבינו היטב אל נכון איך מיישב הגאון את הקושיא באר היטב.

והנה הגיעו אל אותה 'שורה אחרונה' שבגינה קבעו בעיקר את החברותא ביניהם, והחלו ללמוד אותה מילה אחר מילה בניסיון לרדת לעומק המכונן באותה שורה.

מתחילה התפלא גם החברותא עד מאד, מה רוצה כאן הגאון? מדוע חוזר הוא לדון בשאלת הצריך עיון שכבר פשט וענה על הצד היותר טוב, ומה פשר כל אותם מראי מקומות מסותרות, הם שברו יחדיו את הראש שוב ושוב והחליטו שלא יזים ממקומם עד שמעלים ארוכה וביאור לפענח כוננת אותה שורה מסותרת. לפתע בעודם מתעמקים וצוללים בעמל התורה ביגיעה עצומה, נחה עיניו של החברותא על תיבה אחת שכתב שם הגאון בענין הצריך עיון 'שאינו נתון לך מנוח' עכ"ל, המילים האלו 'הדליקו אצלו אור מסוים' מדוע נצרך הגאון להוסיף מילים אלו, צריך עיון 'שאינו נתון מנוח', ואמאי לא תסגי ליה במה שיכתוב בענין הצריך עיון דכרכו בכל דוכתי.

הוא ביקש מחבירו לפתוח לפניו שוב את העתק מכתב השאלה ששלח אל הגאון, הוא עבר שוב על כל השאלה, והנה בסוף המכתב מצא שכתב השואל לגאון, שקושיית 'צריך עיון' זה אינו נתון לו מנוחה, ואינו מסוגל להמשיך כך בלימוד הסוגיא. רעיון מבריק נצנץ במוחו של החברותא, שמא כוננת הגאון באותה שורה אחרונה להתייחס דווקא לאותה אמירה שאין הצריך עיון נתון מנוח...

הוא ניגש מהרה לפתוח שוב את כל אותם 'מראי מקומות' שהובאו באותה שורה, ועד מהרה נפל אור גדול בבית המדרש, וזכו השניים להבין ולהשיג עומק כוונתו של הגאון הגדול. - הצד השווה היחיד שבכל אותם 'מראי מקומות' היה, שבכולם הונחה קושיא עצומה בלשון 'צריך עיון', ותיכף לאחריה ממשוך הלימוד והכתיבה באותה סוגיא עצמה...

או אז הובנה היטב כוננת תשובת הגאון, בהתייחסו עתה למה שכתב השואל שהצריך עיון אינו נתון מנוח ואי אפשר לו להמשיך בלימוד הסוגיא. - על כך הראה הגאון טובים וגדולים ממנו, בין רבותינו הראשונים כמלאכים, שעל אף שהניחו קושייתם בצריך עיון לא הפריע להם הדבר להמשיך בלימוד הסוגיא במנוחת הדעת ובמנוחת הנפש.

ובכך נתחנן להוכיחו לאותו צורך שאין צורך להיבהל מקושיא חזקה עד שלא תתן לו מנוח ולא יוכל להמשיך בתלמודו. כי אם עלינו להתהלך תמיד בכל עת בלימוד התורה באהבה, אם בחוקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה!

הצעיר 'חטף' את אותה תשובה בתשוקה עצומה, ותיכף התיישב ללמוד להבין ולהעמיק בתשובתו של הגאון. מתחילה התייחס הגאון אל עצם הקושיא שהעלה השואל, כשהוא מחדש ומפלפל באונות עצומה כדרכו, ובונה נדבך אחר נדבך וקומה אחר קומה בבנין של תורה בנוי לשם ולהפארת, תוך שהוא מביא סמוכין וראיות ברורות לכל 'הגדרה' ממקומות שונים, עד שנמצאת כל אותה קושיא מיושבת בטוב טעם ודעת הפלא! בסופה של אותה אגרת הוסיף הגאון אחת נוספת ובה כתב: בענין הצריך עיון גדול שאינו נתון לך מנוח, עיין במקום פלוני ובספר פלוני ופלוני, ומראה מקום פלוני ופלוני, ועיין שם כמה וכמה מראי מקומות, ובכך סיים את מכתבו בברכת התורה.

הגאון הצעיר הנמרץ אשר ישב ימים ולילות 'לפענח' ולהבין כל מילה וכל אות בתשובתו של הגאון, 'נתקל' משום מה באותה שורה אחרונה, כשאינו מצליח בשום אופן למה ירמוזו דברי הרב כאן. ובכלל לא הבין מדוע חוזר הרב בסוף מכתבו לדון בענין אותו 'צריך עיון' אשר עליו נסוב כל המכתב כולו, הלא לאורך כל המכתב מתחילתו עוסק הרב ביישוב הקושיא הגדולה ששאל ממנו, וכבר דן בה הרבה ועלה ויישב אותה כהוגן כפתור ופרח! ומדוע זה חוזר פתאום בשורה אחרונה לדון שוב בענין אותו 'צריך עיון', כמי שלא דן בו עד עתה, ושוב מעלה בו 'מראי מקומות' חדשים ומחדשים.

וביותר גדלה תמיהתו של תלמיד חכם מופלג זה, שכשפתח לעיניו בכל אותם 'מראי מקומות' שונים ששרבט הרב בשורה אחרונה של מכתבו, לא מצא בהם לכאורה שום קשר לקושיית הצריך עיון המדובר כלל וכלל. ומה גם שאף בין המראי מקומות עצמם לא נראה שום קשר טוב, כידוע ומפורסמת דרכו הקדושה בלימוד התורה של הגאון, שכשצמיץ עיניו ועיניו וכו', על פי רוב מתכוון לענין המקושר ומחודד בין כל אותם 'מראי מקומות' שמכולם עולה הגדר והיחודש שבונה שהיה אוהב להביא כמה וכמה ראיות וסימוכין לדבריו מכמה מקומות בתורה. - ואילו כאן היה נראה לו לאותו תלמיד שאין בין כל המראי מקומות המוצגים יחדיו שום קשר זה עם זה, כי אם אסופת 'עינין' בלבד, בלא שום קשר ביניהם כלום.

התמיהה גברה והלכה, הגאון הצעיר מקבל התשובה, ישב ו'שבר' את הראש על אותה שורה יחידה ימים שלמים, הוא חזר וקרא אותה עשרות ומאות פעמים ניסה 'לחשוב' פסיק פת, ואולי פסיק שם... המראי מקומות עצמם נפתחו עשרות פעמים שוב ושוב, הוא למד ושיטן אותם פעמים רבות, אך התעלומה רק גדלה והלכה, והפיענוח הקשה ממנו והלאה.

בצר לו פנה אותו תלמיד חכם לאחד מחבריו, נאון כמוהו, אשר יחדיו היו לומדים ומשנים סוגיות קשות בש"ס, הוא סיפר לו על המכתב

הצעיר 'חטף' את אותה תשובה בתשוקה עצומה, ותיכף התיישב ללמוד להבין ולהעמיק בתשובתו של הגאון.

מתחילה התייחס הגאון אל עצם הקושיא שהעלה השואל, כשהוא מחדש ומפלפל באונות עצומה כדרכו, ובונה נדבך אחר נדבך וקומה אחר קומה בבנין של תורה בנוי לשם ולהפארת, תוך שהוא מביא סמוכין וראיות ברורות לכל 'הגדרה' ממקומות שונים, עד שנמצאת כל אותה קושיא מיושבת בטוב טעם ודעת הפלא! בסופה של אותה אגרת הוסיף הגאון אחת נוספת ובה כתב: בענין הצריך עיון גדול שאינו נתון לך מנוח, עיין במקום פלוני ובספר פלוני ופלוני, ומראה מקום פלוני ופלוני, ועיין שם כמה וכמה מראי מקומות, ובכך סיים את מכתבו בברכת התורה.

הגאון הצעיר הנמרץ אשר ישב ימים ולילות 'לפענח' ולהבין כל מילה וכל אות בתשובתו של הגאון, 'נתקל' משום מה באותה שורה אחרונה, כשאינו מצליח בשום אופן למה ירמוזו דברי הרב כאן. ובכלל לא הבין מדוע חוזר הרב בסוף מכתבו לדון בענין אותו 'צריך עיון' אשר עליו נסוב כל המכתב כולו, הלא לאורך כל המכתב מתחילתו עוסק הרב ביישוב הקושיא הגדולה ששאל ממנו, וכבר דן בה הרבה ועלה ויישב אותה כהוגן כפתור ופרח! ומדוע זה חוזר פתאום בשורה אחרונה לדון שוב בענין אותו 'צריך עיון', כמי שלא דן בו עד עתה, ושוב מעלה בו 'מראי מקומות' חדשים ומחדשים.

וביותר גדלה תמיהתו של תלמיד חכם מופלג זה, שכשפתח לעיניו בכל אותם 'מראי מקומות' שונים ששרבט הרב בשורה אחרונה של מכתבו, לא מצא בהם לכאורה שום קשר לקושיית הצריך עיון המדובר כלל וכלל. ומה גם שאף בין המראי מקומות עצמם לא נראה שום קשר טוב, כידוע ומפורסמת דרכו הקדושה בלימוד התורה של הגאון, שכשצמיץ עיניו ועיניו וכו', על פי רוב מתכוון לענין המקושר ומחודד בין כל אותם 'מראי מקומות' שמכולם עולה הגדר והיחודש שבונה שהיה אוהב להביא כמה וכמה ראיות וסימוכין לדבריו מכמה מקומות בתורה. - ואילו כאן היה נראה לו לאותו תלמיד שאין בין כל המראי מקומות המוצגים יחדיו שום קשר זה עם זה, כי אם אסופת 'עינין' בלבד, בלא שום קשר ביניהם כלום.

התמיהה גברה והלכה, הגאון הצעיר מקבל התשובה, ישב ו'שבר' את הראש על אותה שורה יחידה ימים שלמים, הוא חזר וקרא אותה עשרות ומאות פעמים ניסה 'לחשוב' פסיק פת, ואולי פסיק שם... המראי מקומות עצמם נפתחו עשרות פעמים שוב ושוב, הוא למד ושיטן אותם פעמים רבות, אך התעלומה רק גדלה והלכה, והפיענוח הקשה ממנו והלאה.

בצר לו פנה אותו תלמיד חכם לאחד מחבריו, נאון כמוהו, אשר יחדיו היו לומדים ומשנים סוגיות קשות בש"ס, הוא סיפר לו על המכתב

על כך אפוא נתונה לך אמי האהובה תודה מיוחדת! ותדעי נא להעריך את גדל זכותך העצומה שבחלק התורה שלי. על דרך שאמרו רבותינו ז"ל בפ"ב דברכות (זי): "נשים במאי זכיין - באקריו בנייהו לבי כנישתא, ובאתווי גביריהו בי רבנן, ונטרין לגביריהו עד דאתו מבי רבנן".

דבר אחד לא הבין החתן המופלג באותה עת, מדוע איתו בוכה כל כך בדברו אליה... מה כל כך 'מרעש' אותה ה'תורה' הקטנה שלו... מדוע מתמוגגת היא בדמעות רבות כל כך!?

מי כמוהו יודע כמה קשה היה לה באותו יום לנשוך שפתיים... - הוא שואל אם היא זוכרת... הרי זיכרון אותו יום חרוט היטב בלבבה... היה זה אחד הימים הקשים ביותר בעבודתה! ועכשיו מודה היא להש"ת הטוב והמטיב, השותף השלישי בגידולו להפארת של הבן החתן החשוב דגן, על שנתן העצה הטובה בליבה לשתוק ולהבליג, ונתן את הכוחות בנפשה להתגבר ולהתגבר במסירות נפש להצלחת בנה האהובה בתלמוד תורה כנגד כלום!

מרן הגה"ק המפורסם רבי יוסף רוזין מרוג'צ'וב זצוק"ל, הנקרא בפיהם של ישראל 'הרוג'צ'ובער', היה ידוע בדורו כגאון הגאונים. מכל קצות הארץ היו שולחים אליו קושיית עצומות, והוא מותיב ומספק מפלפל ומחדש כיד ה' הטובה עליו.

תשובותיו היו כידוע נכתבות בקיצור נמרץ, ורוב אגרותיו מלאים במראי מקומות לרוב, עיין שם ועיין שם... בנינים שלמים נבנים מצידוף כל אלו מראי המקומות יחדיו. ותלמידי חכמים מופלגים גאוני עולם היו יושבים לפענח את כוננת ה'צפנת פענח' [שם ספרו] עד שהבינו אל נכון והשיגו עומק כוונת קדשו בכל הוכחה והוכחה של 'עינין שם'. כנודע דרכו בקרש לבנות הגדרות מחדשות וכללים מחדשים הנבנים ועולים מתוך אסופת 'מראי מקומות' של כמה שורות בלבד.

תלמידי חכמים רבים מכל רחבי העולם היו מתכתבים עימו ברציפות ומרציים לפני המלך את כל קושייתיהם וספיקותיהם בכל מקצועות התורה, והוא בכוח זיכרון הגדיר והמיחד היה זוכר את כולם לטוב, ומחזיק עמם תדיר בקשר של תורה.

לפיכך היה נחשב בדורו לא רק לגאון ישראל שזמה כמה דורות לפניו לא נמצא חידוש מופלא כמוהו, אלא אף לרבן של ישראל, כאשר מאות רבנים ותלמידי חכמים מתהללים לאורו, והחשיבו את עצמם תלמידיו המובהקים, על אף שכמעט לא נראו עימו, כי אם מתוך קשרי המכתבים הרצופים. וכמוכן שבכל שאלה ציבורית שעלתה על הפרק בדורו, היתה דעתו דעת תורה נשמעת ברמה, ותשובותיו ויחידושו המסעירים מבידדו בני מדרשא בכל אדם ואדם.

אחד מתלמידיו המובהקים הורגל מזה שנים להציע לפניו באגרותיו כתלמיד לפני רבו את כל קושייתו ושאלותיו, גם הרב מצידו נקשר עימו באהבה, והנה מדברי תורתו שהיו תמיד ערוכים ומסודרים בהשכל ובדעת ישרה.

באחד המכתבים ששלח אותו צורך אל הרוג'צ'ובער הניח על שולחנו קושיא אחת גדולה ועצומה, שנאלו כל חכמי לב רבנים וגאונים לפותרה באין מענה, הוא האריך ופלפל בקושייתו אחת הנה ואחת הנה כדרך מלחמתה של תורה. ולבסוף סיים את מכתבו, שאחר כל הניסיונות הקושיא זועקת עד לב השמים והוא מניחה בצריך עיון גדול, ומבקש מאוד מן הרב ליישב את קושייתו, כי 'הצריך עיון' הזה אינו נתון לו מנוחה, ואינו יכול להמשיך בתלמודו בסוגיא זו מחמת עוצם הקושיא.

לא חלף זמן רב והמכתב המיוחל מן העיר 'דוינסק' שבלטביה הגיע ובתוכו מצא אותו צורך את אשר אהבה נפשו, אגרת תשובה מן הגאון הצדיק מאורם של ישראל. היה זה מכתב לא ארוך כתוב בכמה שורות צפופות מלא וגדוש במראי מקומות לרוב מן הבבלי והירושלמי ספרא וספרי רמב"ם ופוסקים שונים והרב

ניתן להנציח את העלון לשפחות, לברכה והצלחה או ליאריצייט

Advertisement for 'על הברכה יעמדו' (On the blessing will stand). It features a central graphic with the title and several columns of text listing names and contact information for various individuals and organizations.